

KAKŠNI SO VZROKI PREMIKOV V JUGOSLAVIJI

V Zvezi komunistov Jugoslavije in v celotnem državnem življenju sosedne republike prav gotovo ni bilo od leta 1948, ko je bila objavljena resolucija Informbiroja, tako močnih pretresov, kot jih beležimo v zadnjih dneh. Ti pretresi se najbolj nazorno kažejo v vrsti odstopov zelo znanih jugoslovanskih političnih in državnih voditeljev, da ne omenjamo ljudi, ki zapuščajo svoja vodilna mesta na področju gospodarstva in drugih dejavnosti. Sedanje spremembe nastajajo v vseh jugoslovanskih republikah, razen na Hrvaškem, ki pa je že bila preživela hudo notranjo krizo. Začetek sedanjega razvoja je bil v Srbiji, kjer je po Titovi osebni intervenciji v srbskem centralnem komiteju prišlo do odstopov predsednika srbske partije Marka Nikežiča, tajnice Latinke Perović, jugoslovanskega zunanjega ministra Mirka Tepavca in člana predsedstva SFRJ Koče Popoviča. Sledili so odstopi tajnika ZK Makedonije Slavka Miloslavskega in nazadnje še predsednika slovenske vlade Staneta Kavčiča, predsednika Gospodarske zbornice Leopolda Kreseta ter predsednika Zveze sindikatov Slovenije Toneta Kropuška. V zadnjem trenutku pa smo izvedeli, da je skupno s Stanetom Kavčičem odstopila vsa slovenska vlada.

Sedanje vodstvo Zveze komunistov Jugoslavije je zahtevalo odstop vseh teh voditeljev, ker je mnenja, da so odgovorni za pretirani liberalizem, kot se je pojavljal v političnem in družbenem življenju, s čimer naj bi se ustvarili pogoji za delovanje razrednega sovražnika in za uveljavljanje malomeščanskih naziranj. Precej hudi očitki so padli na račun stanja v jugoslovanskem gospodarstvu, za katerega stagnacijo naj bi bili krivi predvsem tehnokrati, ki nimajo poslušarja za širša družbena vprašanja, temveč se njihov pogled omejuje le na skrb za procvit lastnega podjetja. V Sloveniji naj bi tehnokrati bili krivi, da so se investicije v gospodarstvu osredotočile predvsem na terciarne dejavnosti (bančništvo, promet, turizem, trgovina itd.), kar naj bi težilo za tem, da bi ta republika postala nekakšno servisno področje za bolj razvite države v Evropi.

Veliko prahu je dalje dvignil očitek, češ da je v državi veliko primerov osebne pretiranega bogatenja, kar pomeni, da je mnogo ljudi prišlo do imetja, ki ga nikakor ni moč opravičiti z denarjem, prisluženim s poštnim delom. Da je takih primerov veliko, je bilo sicer znano, a se zdi, da je tisk zadevo vsekakor preveč razpihnil, saj je sam predsednik Tito v zadnjih dneh opozoril na previdnost pri morebitnih ukrepih pri odpravljanju teh pojavov.

Jasno je, da sedanji vodilni razred v Zvezi komunistov ni sprožil vse te širokopotezne akcije, ne da bi imel določen cilj. Njegova prizadevanja gredo v smeri uveljavitve takimenovanega »demokratskega centralizma« v partiji in državi. To pomeni določeno omejevanje pravic do samostojnih odločitev na ravni posameznih republik, kar pa naj bi utrjevalo enotnost Zveze komunistov in države same ter preprečevalo nesoglasja in spore. Zveza komunistov naj bi dejansko bila vodilna in odločilna sila na vseh področjih družbenega dogajanja. Kar zadeva gospodarstvo, sicer še ni jasno, kako nameravajo jugoslovanski komunisti urediti odnose med tehnokrati in samoupravnimi organi v podjetjih, to je, kako omogočiti, da bodo delavci dejansko odločali o sadovih lastnega dela, kar je eden izmed glavnih ciljev samoupravne ureditve in kot izhaja iz predlaganih ustavnih amandmajev. Problem pretiranega bogatenja pa nameravajo postopno reševati z izpopolnitvijo davčne službe in nadzorstva, najhujše primere pa bodo baje obravnavali pred sodiščem.

Po vsem tem dogajanju, ki ga z velikim zanimanjem spremlja tudi svetovni tisk, se vsakdo lahko upravičeno sprašuje, kateri so globlji vzroki, ki so povzročili velike spremembe v političnem življenju jugoslovanskih narodov. Kot vse kaže, je v Zvezi komunistov prevladala smer, ki zagovarja stališče, da je partija kot avtentičen izraz teženj delavskega razreda edini odločilni dejavnik ne samo na področju ideologije, temveč tudi na vseh področjih družbenega in političnega življenja, kar pa je, kot je razvidno, tesno povezano z vprašanjem oblasti. Gre vsekakor za določeno revizijo dosedanjih jugoslovanskih tolmačenj problema

vloge komunistične partije v državah, ki so že preživele dobo revolucije in konsolidacije nove družbene ureditve. V jugoslovanski marksistični publicistiki je bil ta problem predmet dolgoletnih in temeljitih razprav in je vse kazalo, da je ta, vsaj teoretično, že natančno opredeljen. Za to revizijo stališč morajo očitno obstajati določeni vzroki, ki so po našem mnenju v tesni zvezi z zapleteno problematiko mednacionalnih odnosov v Jugoslaviji, kar je prišlo najbolj do izraza v lanskoletni krizi na Hrvaškem. Te odnose še bolj zapletajo razlike med razvitimi in nerazvitimi področji, saj se tudi tu, kot drugod po svetu, dogaja, da razviti kraji postajajo gospodarsko in družbeno vedno bolj močni in bogatejši, tako da jih nerazvita področja ne morejo dohiteti. »Demokratski centralizem« naj bi po mnenju jugoslovanskih voditeljev omogočil ureditev tudi tega perečega vprašanja. Že na teoretični ravni pa nastaja tu cela vrsta problemov, med katerimi stopa po našem v ospredje predvsem samoupravljanje kot tako.

Zamejci smo sicer le zunanji opazovalci vsega tega vrenja, vendar nas z matično državo in zlasti s slovenskim narodom vežejo pretesne vezi, da bi mogli celotno dogajanje le beležiti in o njem nekako akademsko razpravljati. Naša želja je, da bi ta kriza ne pomenila ovire za nadaljnji razvoj Slovenije in Jugoslavije, zlasti pa ne predstavljala nevarnosti za današnjo stopnjo zelo razvejanih stikov tako z zamejstvom kot s sosednimi državami. Prepričani smo, da se vsi zavedajo velikih odgovornosti in da ne bo prišlo do kakega zastoja na dosedaj prehojeni poti, ki nikakor ni bila lahka.

DRAGO LEGIŠA

O razsežnosti naše dežele

Pred kratkim nam je prišla v roke zanimiva barvna razglednica (brez navedbe izdajatelja), ki prikazuje razne kraje dežele Furlanije - Julijske krajine. Razglednica je naprodaj v raznih prodajalnah našega mesta. Razdeljena je na štiri pravokotnike, ki jih po sredi loči napis »Saluti dalla REGIONE FRIULI VENEZIA GIULIA«. Fotografije v pravokotnikih pa predstavljajo videmski grad z napisom Udine, miramarski grad z napisom Trieste, goriški grad z napisom Gorizia in puljsko areno z napisom Pola. Na razglednici je tudi uradni grb naše dežele.

Ker prvi odstavek drugega člena posebne- ga statuta naše dežele ne vključuje tudi Pulja

in puljske pokrajine, bi nas zanimalo vedeti s katerim popravkom statuta je naša dežela raztegnila svojo jurisdikcijo tja daleč čez cono B, neznano kam v Dalmacijo.

Če pa je omenjena razglednica plod revanšistične in imperialistične propagande tržaskih fašističnih krogov, bi radi vedeli, zakaj se nemočno prodaja v javnosti taka propaganda, ki tukajšnjim prebivalcem, zlasti pa tujcem in turistom v naši deželi, izkrivlja sliko resničnega stanja. Radi bi tudi vedeli, kaj sodijo o takih domislicah odgovorni krogi na deželi, in še posebno, kaj nameravajo ukreniti oblasti proti taki samosvoji, neodgovorni propagandi.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 12. novembra, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša. 9.45 Luigi Boccherini: Godalni kvartet v a duru. 10.15 Poslušali boste. 11.15 »Polžek si išče nevestico«. Rkdijska igrice, napisala Zora Saksida. 12.30 Nepozabne melodije. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Popoldanski koncert. 16.30 Sport in glasba. 17.30 »Velika ladja«. Igra, napisal Enrico Bassano, prevedel Vinko Beličič. Izvedba: RO. Režija: Jože Peterlin. 18.40 Glasbeni cocktail. 19.30 Kratka zgodovina italijanske popevke. 20.00 Sport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sobodna glasba. 22.20 Zabavna glasba.

♦ PONEDELJEK, 13. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole) »München 1972«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost, književnost in priveditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole — ponovitev). 18.50 Klavirski koncerti. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 20.00 Sportna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti — Pianist Acì Bertonec. Pavel Mihelčič. Limita (1971); Primož Ramovš: Dvojica (1971) — Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Zabavna glasba.

♦ TOREK, 14. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 12.50 Saksfonist Johnny Sax in Jimmi Smith. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Komorni koncert. 18.55 Glasbena beležnica. 19.10 Slovenski epi: Matija Prelesnik - Bogdan Vened: »Ingov pir«, pripr. Martin Jevnikar. 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in gel, opera. V odmoru (21.05) »Pogled za kulise« glasba. 20.00 Sport. 20.35 S. Prokofjev: Ognjeni an (Dušan Pertot). 22.45 Zabavna glasba.

♦ SREDA, 15. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol) »Zdaj pa zapojmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Duo Torrebruno - Strauss - Markl. 19.15 Higijena in zdravje. 19.25 Zbori in folklor. 20.00 Sport. 20.35 Simfonični koncert. Vodi Aladar Janes. Sodeluje flavtist Miloš Pahor. V odmoru (21.10) Za vašo knjižno polico. 21.50 Relax ob glasbi. 22.05 Zabavna glasba.

♦ CETRTEK, 16. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Slovenski razgledi: Naši kraji in ljudje v slovenski umetnosti — Pianist Acì Bertonec. Pavel Mihelčič: Limita (1971); Primož Rari. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Umetniki in občinstvo (Dušan Pertot) 19.10 Ob stoletnici Mazzinijeve smrti. 19.25 Za najmlajše: Pisani balončki. (Krasulja Simoniti). 20.00 Sport. 20.35 »Vojak bahač«. Komedija, napisal Titus Maccius Plautus, prevedel Alojz Rebula. Režija: Jože Peterlin. 22.05 Zabavna glasba.

♦ PETEK, 17. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol) »Naši pesniki in pisatelji, Josip Sritar«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol — ponovitev). 18.50 Sodobni italijanski skladatelji. 19.10 Adriana Cosciani Carisi: »Nedelja«. 19.20 Zbori in folklor. 20.00 Sport. 20.35 Gospodarstvo in delo. 20.50 Vokalno instrumentalni koncert. 22.30 Zabavna glasba.

♦ SOBOTA, 18. novembra, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce, srečanja, razgovori in glasba. 18.15 Umetnost. 18.30 Koncertisti naše dežele. Pianist Gabrijel Devetak. 18.55 Orkester proti orkestru. 19.10 Družinski obzornik (Ivan Theuerschuh). 19.25 Revija zborovskega petja. 20.00 Sport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Jacobus Gallus«. Radijska igra, napisal Miroslav Košuta. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Zabavna glasba.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Kongres socialistične stranke

V Genovi se bo danes, 9. t.m., pričel vdržavni kongres italijanske socialistične stranke. Zaradi notranjih razmer v tej stranki in zaradi posebnosti sedanjega političnega trenutka v Italiji je razumljivo, da bo marsikdo z zanimanjem sledil poteku, torej diskusijam med posameznimi strujami v stranki, kot tudi političnim zaključkom, ki naj nakažejo, kakšen bo odnos italijanskih socialistov do ostalih političnih partnerjev.

Pred časom so se po vsej državi zaključili krajevni in deželni kongresi, ki so preverili moč posameznih struj v stranki in na podlagi tega določili predstavništva na sedanjem genovskem kongresu.

Kongres tržaške pokrajinske federacije je bil v dneh 28. in 29. oktobra. Na njem so najprej podali svoje referate predstavniki štirih struj, ki so zastopane v tej federaciji. Za številčno najmočnejšo strujo »Riscossa«, ki jo na vsedrjavni ravni predstavlja poslanec De Martino, je v Trstu najprej spregovoril prof. Pesante, ki je poudaril važnost političnih izbir z ozirom na celotno evropsko politično dogajanje, če naj se Italija in torej tudi Trst popolnoma vključita v sedanji proces skupnega reševanja ekonomskih problemov. Od tega je odvisna seveda tudi vsa italijanska zunanja politika in delno tudi notranja. Za pespektivo italijanske politike zato ni vseeno, kakšne izbire prihajajo do izraza na vladni ravni. Prav zato je treba grajati sedanji poskus vključevanja liberalcev v vladno koalicijo. Zaradi naklonjenosti liberalcev do vseh zahtev domačega kapitala socialisti odklanjajo tako vladno koalicijo. Preveriti je zato treba odnose do komunistov in demokristjanov.

Za Mancinijevo strujo »Presenza« je podal poročilo član vodstva Gullini. Svojo pozornost je posvetil notranjim problemom stranke na državni in krajevni ravni. Zavzel

je polemičen odnos do sedanjega tržaškega vodstva in izrazil željo, da bi notranji dialog rešil določene napetosti. V nasprotju z vsemi ostalimi govorniki se je polemično dotaknil tudi odnosa do slovenske manjšine.

Za Nennijevo sredinsko strujo »autonomia« je poročal njen dosedanji glavni predsednik odv. Terpin. Podal je pregled povezav in izbir dosedanjega socialističnega vodstva, ko so bili avtonomisti najprej prisotni v večini, potem pa so prešli v notranjo opozicijo. Zadnji je govoril predstavnik Lombardijeve leveice Ghersi, ki se je zavzel za odločnejšo in samostojnejšo pot socialistov na vseh ravneh..

Po dolgi in živahni diskusiji je kongres izvolil novo pokrajinsko vodstvo, ki ga sestavlja po 12 predstavnikov struj De Martinitina in Mancinija, 4 predstavniki »autonomije« in trije predstavniki leveice. Na kongresu v Genovi pa bosta tržaško federacijo predstavljala Pittoni (Riscossa) in Giuricin (Presenza).

Vsekakor se tudi v Genovi napoveduje živahna in odločna diskusija med strujami za določanje novih političnih odnosov do sedanje italijanske politične stvarnosti. Mancini se zavzema za revizijo odnosov tako do KPI kot do KD, De Martino pa se zavzema bolj za obnovitev levosredinske vlade, toda ne vlade, ki zaradi šibkosti ne bo mogla redno opravljati svojega dela. Potrebno bo zato poskrbeti za okrepitev in konvergenco vseh demokratičnih sil, ki so za tako politično vladno koalicijo. Prav zaradi te težnje po neki strankini enotnosti je verjetno, da se bodo delegati genovskega kongresa odločili, da ovrednotijo Nennijevo sredinsko »avtonomijo« in zato je možno, da bo novi politični tajnik socialistične stranke izšel prav iz vrst te strankine struje.

IGOR TUTA

Nixon potrjen za predsednika

Na torkovih predsedniških volitvah v Združenih državah je dosedanji predsednik Richard Nixon zmagal z izredno visokim številom prejetih glasov. Pripada mu 61 odst. oddanih glasov proti 31 odst. demokratskega kandidata McGoverna. O ponovni Nixonovi izvolitvi sicer ni bilo dvoma tudi pred volitvami, toda presenetilo je visoko število njemu oddanih glasov, kljub zavlačevanju v Vietnamu, kljub ekonomskim težavam v dosedanji Nixonovi upravi (razvrednotenje dolarja) in kljub številnim in težkim skandalom, ki so prihajali na dan v predvolilnem obdobju (vlom in rop tajnih dokumentov v glavnem sedežu demokratske stranke je plačal Nixonov propagandni urad). Še bolj pa je presenetilo dejstvo, da je za Nixona glasovala večina mladih volivcev, na katere je računal McGovern. Tokrat so prvič glasovali ameriški državljani od 18. leta dalje. Še najbolj presenetljivo pa je, da je prišla večina oddanih glasov za Nixona tudi od vojakov, ki se borijo v Vietnamu.

Vse to kaže, da evropski človek le s težavo razume miselnost ljudi v novem svetu. Amerikanci so na vseh nivojih in v vseh starostnih dobah pokazali, da so ponosen narod in da jim je mimo vseh zunanje-političnih

dogodkov še najprej pri srcu vloga, ugled in vpliv njihove države. In sicer do take mere, da so še vedno pripravljene žrtvovati v Vietnamu svoja življenja za to svojo domovinsko ljubezen. Prav zato so raje podprli dosedanjo Nixonovo politiko previdnosti, politiko stikov in povezav z vsemi državami sveta in politiko ohranitve starega reda (torej tudi krivic do rasnih skupnosti in drugih manjšin) znotraj meja svoje države.

Prav ta odločujoča dilema med težnjo po novem in željo ohranitve dosedanje politike nam lahko pojasni, zakaj je Nixon zmagal s tako prepričljivo večino glasov, zakaj pa demokratska stranka še vedno ohranja v predstavniki zbornici in v senatu večino sedežev. In prav to dejstvo priča, da bo moral novi predsednik še naprej računati pri svojih političnih izbirah s precej močno notranjo opozicijo. Prva stvar, ki jo ta druga stran Amerike zdaj zahteva od svojega predsednika je najprej ureditev razmer v Vietnamu in na vsem vzhodnoazijskem področju ter nova ekonomska politika zlasti do nastajajočega evropskega skupnega tržišča. Če ne prej se bo pokazalo leta 1976 ob novih predsedniških volitvah, ali je Nixon mislil resno, ko je svojim volivcem vse to obljubljal.

Avstrijski občutek manjvrednosti

(Dopis s Koroškega)

Avstrijski človek je po naravi dober in prijazen. Dokler mu ne omenite Nemcev. Tedaj pa takoj postane slabe volje in čemeran, začne tóžiti, kako vzvišeno da se Nemci nosijo in kako da si oni nekaj domišljajo.

Nemci se lahko sklicujejo na svoje nemštvo, ki je sicer nastalo nekoliko pozno, rekli bi skoraj slučajno, ko so se razna plemena kot Bavarci, Franki, Alemeni itd. stopila medsebojno in s prebivalci, ki so na tem prostoru že poprej prebivali. Vsa ta plemena niso imela tolike narodne sile, državotvornosti, da bi kot narodnosti preživela. Iz njih je nastalo nemštvo, najprej kot fevdalna tvorba in šele v kapitalizmu se razvija ob jeziku, ki se je do tega časa izoblikoval, tudi zavest. Nastane narod. In to je imel pred očmi tudi Karl Marx, ko je po pomoti trdil, da je narod nasploh samò pojav kapitalizma. Večina narodov pa to ni.

V primeri z nemštvom pa avstrijanstvo nikoli ni doseglo stopnje narodnosti. Mogoče prav zaradi narodnostne raznolikosti, ker ni bilo jezikovnih sorodnosti, da bi se iz njih razvil skupni povezovalni jezik. Tudi danes je avstrijska zavest le državnostna, ne narodna, tako kot je zmeraj bila, in zaman si nekateri domišljajo, da jo bodo s ponemčenjem ustvarili.

Trezni Avstrijci, ki so si bili vedno v svesti pretekle in sedanje avstrijske stvarnosti, vidijo v avstrijanstvu neko evropsko formulo in ne brez vzroka. Toda v sebi nimajo o tem toliko jasnosti in potem sile in moči, da bi se za to idejo odločno zavzeli. Moti jih nemštvo, katerega jezik govorijo, in čeravno se branijo pred njegovim vplivom, se jim vseeno ne vtisne v zavest, da se neke narodnosti ne da oklicati. Nismo si na jasnem, da bi bila avstrijska državnost, če bi bila v tradicionalni večnarodnosti negovana (tako kot

je švicarska) enako ali še bolj dragocena, saj bi združevala in razvijala vrednote več narodnosti.

In tako tudi zmernemu Avstrijcu ne prija, če govorite o slovenskih Korošcih. Čuti, da imajo nekaj, česar on nima in kot bi se čutil krivega pred lastno vestjo, ker dopušča krivico, ki se jim godi, in mu je ta krivica mogoče celo ljubša. Iz ljubosumnosti jim noče priznati državnosti, kot bi se bal, da bi potem imeli nekaj več kot on. In kljub temu, da bi silno rad evropsko mislil, bi mu bilo le bolj po godu, če bi Slovenci izginili.

Avstrijsko časopisje v svojem poročanju, predvsem o Jugoslaviji, Slovencev najraje ne omenja. Avstrijsko narodopisje je iznašlo pojem Alpski Slovani, samo da ne bi priznalo prastarega porekla Slovencev in s tem njihove prastare narodnosti, ki je bila tako močna, da je že pred približno 1400 leti ustanovila ne le državo, ampak za takratne pojme demokratično in v tem smislu edinstveno državo. Koroška politična modrost je ustvarila poseben pojem vindišarstva, da bi ga lažje ponemčila, kot da to ne bi bila edinole stara nemška oznaka za Slovence, ki pa so se sami sebe nazivali vedno in edinole Slovence.

Kadar se Avstrijci začnejo zanimati za jugovzhod, da bi se nekoliko rešili osamitve, ki jim jo prinaša politična zapora vzhodnoevropskega bloka, bi najraje Slovence preskočili. Zeleli, da bi se učiti le srbohvaško, ki da je bolj razširjen jezik itd. Prej ali slej pa

bodo le morali priznati, da vrata na jugovzhod vodijo edinole skozi Slovenijo, naj jim bo prav ali ne, in da si po vsej logiki morajo biti najprej na dobrem z njo.

Zelo se motijo tisti avstrijski ljudje, ki jim je na tem, da bi vse »ponemčili« in si mislijo, da so s tem Avstriji najbolj koristni ker da bodo ustvarili avstrijsko »Nation«. Nič jih ni izučilo, da je ta pamet že nekajkrat vodila v katastrofo, celo v vojne, in da lahko vodi tudi v diplomatski in politični polom. Pred nosom jim je zgled Švice, pa se od njega niso ničesar naučili.

Kolikor je avstrijanstvo narodnost, ali koliko bi moglo biti, potem je edino lahko tako, da najdejo v njem svojo skupno domačnost tako nemškoavstrijska kot slovenska, hrvaška, češka in ogrska skupnost, ki so tudi v današnji Avstriji še prisotne.

Toda dokler preganja Avstrijo strah celo pred dvojezičnimi napisi, je v nevarnosti tudi samo avstrijanstvo. Avstrijci bodo lahko doživeli prav tisto, česar jih je najbolj strah: postali bodo nemška krajina (Deutsche Mark), po sili tistega »zgodovinskega« razvoja, s katerim silijo koroške Slovence. Razlika bo le v tem, da bo prehod v obrobno pokrajino Nemčije tokrat resnično popolnoma naraven: v povezani Evropi bo krepki nemški kapital in duh po naravni poti samo pripojil tisto, kar se od njega v ničemer ne razlikuje. Tedaj bo resnično »alles verdeutsch«. Znake tega razvoja že danes lahko opazamo. Tako bo Avstrija dokončno v muzeju.

A. S.

Mihec in Jakec razmišljata o izvoru svojega imena

— Si vidu Jakec, kašno velavo ke jemamo midva? Si vidu s kašnem pompom so nas denili nazaj na naše mesto. Vse je blo prou na veliko: narprej so nas postauli na plac,

de so nas ledje lahko hodili gledat; vsi časniki so pisali od nas jn kazali ta stari jn ta novi model jn kadar so nas vzdigneli na turn, je blo na placi anih strašanskih ledi, ke so kumej čakali, kadaj boma udarla na ta zgun. Jn kadar sma udarla, so prfina ploskali. Kej ni blo lepu? Meni je šlo skori na jok od gajnenosti.

— Ja, lepu je blo. In fotografirali so nas od spred jn odzad jn so nas denili tudi na televizijo.

— Kej res?

— Ja, ja! Je blo pasani petek, na dan tržaškega patrona svetga Justa. So pokazali, ka ku so nas vzdigneli na turn. So tudi povedali, de se kličemo Mikece jn Jakece jn so razložili, de tu pomene Michelino jn Giacomo ma de Tržačani rečejo Micheze jn Jakece ma de se ne zna, odkod je pršlo tašno jemè.

— Kej, de se ne zna odkod je naše jemè?

— Taku so rekli. Sm dobro slišou: »l'origine di questa forma è incerta«.

— Ma mi je prou žou. Ke tudi jest be rad znou odkod jemamo naše jemè.

— Buhzna, morbet je grško? Ke Grkov je blo u Trsti zmiri dosti jn jemajo tle zraven tudi svojo cerkev.

— Ne, grško ne more bet, zatu ke pole be se klicali Mihopulos in Jakopulos al taku nekej.

— Morbet pej je naše jemè pršlo še bol od daleč? Lahko de je kitajsko?

— Jest rečem, de tudi kitajsko ne more bet. Zatu ke po kitajsko be se klicala Minh Tse jn Jang Tse. Ma ni podobno.

— Kej pej japonsko?

— Se mejn! Po japonsko be se klicala morbet Mihamoto jn Jakacura. Tudi tu ne more bet.

— Ej, Mihec, zdej mi je pej padlo nekej u glavo. Kej ni morbet naše jemè slovensko? Kej ne rečejo Slovenci majhnemi Mihati Mihec? In Jakati Jakec? Kej rečeš ti?

— Ma vidi na! Znaš, de jemaš prou. Be znalo prou bet, de so nas Slovenci krstli.

— Ne »be znalo bet« — prou taku je! Samo de Tržačani, ke nečejo znat zreč »h«, zatu de ne be kašen sumu, rečejo Mikece namesto Mihec. In tisti »e« na konci je pej zatu, de zgleda bol fino al pej de je bol »origine incerta«. Tu je taku, ku tista uganka od tistga drevesa, ke je jemelo listje od fige jn gor so ble hruške.

— Kašna uganka? Povej, povej!

— Eh, danes smo že zadosti naumnosti govorili. Ti bom povedau an drugi bot. Pejmo zdej rajši na an kvartin, ke sm slišou, de je tle dol ana oštarija, ke jema novo vino.

— Ma kej ne bi prej pisali Televiziji ano pismo jn jem povedali, de sma pogruntala odkod je naše jemè? Taku bojo lahko svojo publiko objektivno informirali...

— Mihec, ne stojmo zgeblavat cajta jn pejmo na ta kvartin! Greš al ne?

— Pej pejmo!

Generalni tajnik Mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur Katalonec Jordi Costa je poslal sledeči brzojavki na Dunaj.

Avstrijskemu ministrskemu predsedniku!

AIDLCM se zgraža in odločno obsoja rasistične izgrede na Koroškem. Pričakuje nujne ukrepe, da se izpolnijo zahteve 7. člena državne pogodbe. Pridružujejo se mednarodni javnosti v totalni podpori manjšini v Avstriji. Zahtevamo, da uradno zavzamete stališče do vandalskih dejanj. Pričakujemo brzojavni odgovor.

Avstrijskemu notranjemu ministru

Ob rasističnih izgredih na Koroškem imamo resne pomisleke o ukrepanju civilnih oblasti in policije. Energično protestiramo proti napadom na manjšino in zahtevamo spoštovanje 7. člena avstrijske državne pogodbe. Zahtevamo takojšnjo prepoved vandalskega početja.

Prof. Boris Pahor kot podpredsednik AIDLCM pa je poslal naslednjo brzojavko:

Avstrijskemu ministrskemu predsedniku

dr. B. Kreiskemu — Dunaj

V imenu AIDLCM — Mednarodnega združenja za obrambo ogroženih jezikov in kultur — protestiram proti izgredom kroti koroškim Slovincem, izgredom, ki so se vrstili ob potuhi avstrijskih oblasti. Podpiram odločitev Slovencev, da se obrnejo na OZN.

V Devinu ponovno zaživela glasbena šola

V ponedeljek, 6. novembra, se je v Devinu ponovno pričel pouk šole Glasbene matice. To je vsekakor zelo pomemben korak pri prebujanju in razvoju celotne slovenske narodnostne skupnosti v zahodnem delu devinsko-nabrežinske občine. Čeprav bo letošnje šolsko leto deloval samo harmonikarski odsek pod vodstvom prof. Žerjalove, v katero se je vpisalo devet otrok, je pobuda žela odobravanje povsod, odkoder prihajajo otroci k pouku, bodisi v Devinu kot tudi v Štivanu in Sosljanu. Za vse to pa ima nedvomno častužilo delovanje Kulturnega krožka Devin-Štivan, ki je z različnimi prireditvami približal glasbo vaščanom in obenem posredoval pri odboru Glasbene matice, ki mu vsekakor gre vse naše priznanje. Pouk poteka v župnijski dvorani v Devinu.

V Devinu smo imeli prejšnji teden dva zelo zanimiva sestanka oziroma predavanja — priredilo ju je didaktično ravnateljstvo v Nabrežini — za starše otrok, ki obiskujejo otroški vrtec in osnovno šolo. Na prvem sestanku je prof. Sedmak na sodoben način obdeloval zelo zanimivo problematiko vloge očeta v družini. Srečanja sta bili dobro obiskani, kar priča o velikem zanimanju staršev za našo šolo, hkrati pa take pobude da-

jejo možnost za obravnavo vseh aktualnih vprašanj, ki tarejo našo skupnost. Mnogo vroče krvi pa so vzbudile govorice, češ da so nekateri skrajneži v vasi predlagali, naj se slovenski šolarji prevažajo v Nabrežino ali kam drugam, proste učilnice pa naj bi bile na razpolago italijanski šoli.

Taki sestanki so brez dvoma zelo koristni, saj vsem nudijo možnost, da dobro spoznajo šolsko delo. Zato smo prepričani, da bo šolsko ravnateljstvo v bodoče večkrat priredilo take večere.

LUCIJAN KOCMAN

—o—

OBMEJNO SREČANJE V MIRNU

V nedeljo, 5. t.m., je bilo v Mirnu pri Gorici obmejno srečanje, ki ga je skupno z Mladinskim krožkom iz Gorice priredila domača mladinska organizacija. Zjutraj je bila najprej na vrsti okrogla miza, kjer so se udeleženci srečanja pogovarjali o specifičnih problemih mladine na obeh straneh meje, opozorili pa so tudi na potrebo okrepljenega sodelovanja slovenske mladine v zamejstvu s tisto v matični domovini. Prvi pogoj tega pa je seveda čimbolj temeljita medsebojna obveščenost. Na sestanku so nadalje sestavili posebno protestno resolucijo avstrijskemu konzulu v Trstu v zvezi s sedanjo nacionalistično gonjo proti obstoju slovenske manjšine na Koroškem. Jutranji program je obsegal še športna tekmovanja v namiznem tenisu, malem nogometu in šahu.

Popoldne je bil v Kulturnem domu v okviru tega srečanja kulturni program, pri katerem so nastopili folklorna skupina iz Sovodenj, mladi predstavniki prosvetnega društva »Oton Župančič« iz Štandreža, mladinski pevski zbor osnovne šole iz Mirna in domači pevski zbor.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE

bo uprizorilo v Kulturnem domu v Trstu farso v dveh dejanjih

KADAR SE ŽENSKI JEZIK NE SUČE

Predstavi bosta v petek, 10. t.m. ob 21. uri in v soboto, 11. t.m. ob 20.30 uri.

Z isto predstavo bo gledališče nastopilo tudi v BAZOVICI, in sicer v nedeljo, 12. t.m. ob 17. uri v kinodvorani.

—o—

V torek, 14. t.m. bo v Kulturnem domu v Trstu gostovalo MLADINSKO GLEDALIŠČE IZ LJUBLJANE s predstavo

INDIJANCI V MALI VASI

Pričetek igre, ki sta jo napisala T. Braun in H. Fichna, je ob 15.30 uri.

OKROŽNICA MEDNARODNEGA ZDRUŽENJA ZA OBRAMBO OGROŽENIH JEZIKOV IN KULTUR

Dragi prijatelji!

Pravkar sem prejel od mojih slovenskih prijateljev in posebno od našega podpredsednika Borisa Pahorja pravi klic na pomoč; citiram, kaj piše *Corriere della Sera* 11.10.72: »Koroška je preživljala to noč najhujše ure v povojnem času...«

Clen 7. državne pogodbe iz leta 1955 določa, kakor veste, da morajo biti v tistih okrožjih, kjer biva slovensko ali hrvaško ali mešano prebivalstvo: »krajevni napisi in terminologija v slovenskem ali hrvaškem kakor tudi v nemškem jeziku.«

Naša zveza je že prej pripomogla, da se je na široko vzbudilo javno mnenje (zadeva Borut Šturm) ter s tem prispevala k temu, da se je Avstrija končno odločila, da izda zakon o uvedbi dvojezičnih napisov (6.VII.72). Nemško govoreče nacionalistične skupine so na to nad vse brutalno reagirale, takoj po 10. okt. so skupine manifestantov podrle ali pomazale vse table z dvojezičnimi napisi in jih odnesle pred državne urade: orožniške postaje, sedež deželne vlade itd. Nekaj dvojezičnih tabel so celo vrgli v jezero.

Tem vandalskim dejanjem so pogosto prisostvovali varnostni organi, ne da bi sploh posegli vmes.

15. okt. so organizirali množično zborovanje (*Corriere della Sera*, dne 16.X.72 piše o blizu 10.000 manifestantih) v obliki pohoda na Celovec; tu je bilo več nad vse nasilnih govorov, Polni sovražstva in šovinizma, ki nas spominja na žalostne dogodke iz preteklih časov, so vsi govorniki zahtevali, naj se ukinejo zakoni o uvedbi dvojezičnosti in vsi dvojezični napisi.

Da Vam bo še bolj jasno, v kakšnem položaju so naši slovenski prijatelji, navajam izvleček iz poročila neke druge tiskovne agencije, ki ga je objavil isti italijanski dnevnik in ki ugotavlja, da so »grožnje in teroristična dejanja proti vsemu, kar je slovensko, ustvarili xzdušje nasilja in strahu.«

O vsem tem niso potrebne posebne razlage. Naša zveza mora nastopiti kar najbolj bratsko in kar najhitreje. Takoj, ko sem izvedel, kaj se je zgodilo, sem poslal protestni brzojavki ministrskemu predsedniku in notranjemu ministrstvu republike Avstrije. Poleg tega bom pisal tudi obema visokima osebnostima ter koroškemu deželnemu glavarju g. Simi.

JORDI COSTA I ROCA
generalni tajnik AIDLCM

OKROGLA MIZA O PROBLEMIH NAČRTOVANJA DRUŽINE

11. novembra ob 17.45 bo v Avditoriju v Trstu »okrogla miza« o problemih načrtovanja družine, pod naslovom »Dobre in slabe strani sredstev proti spočetju«. Prireja jo Italijanska zveza centrov za zakonsko in predzakonsko vzgojo oziroma njen tržaški center. Diskusijo bo vodil prof. Giuseppe Campailla, ravnatelj psihiatrične klinike tržaške univerze. Poročali bodo: prof. Piero Spanio, ravnatelj ostetrično-ginekološke klinike tržaške univerze: »Uvod v problem«; prof. Lidija Andolšek, ravnateljica inštituta za načrtovanje družine na univerzi v Ljubljani: »Sredstva proti spočetju«; prof. Franc Novak, ravnatelj ostetrično-ginekološke klinike univerze v Ljubljani: »Problematika splava«; prof. Dino Origlia, svobodni docent za psihologijo na univerzi v Parmi: »Psihološki problemi družine v zvezi s kontrolo rojstev«; prof. Marcello Bernardi, svetovalec omenjene zveze: »Križa leta 2000«; in dr. Claudio Slavich, pravni referent: »Pravne plati kontrole rojstev«.

GLASBENA MATICA —TRST

Sezona 1972-73

DRUGI ABONMAJSKI KONCERT

V nedeljo 12. novembra 1972 ob 17. uri v Kulturnem domu, ul. Petronio 4

PIHALNI ORKESTER MILICE IZ LJUBLJANE

Dirigent: JOŽE HRIBERŠEK

Solist: FRANC TRŽAN — klarinet

Rezervacija in prodaja vstopnic v pisarni Glasbene Matice (ul. R. Manna 29 — tel. 418-605) in eno uro pred pričetkom koncerta pri blagajni Kulturnega doma.

—o—

Prejšnji teden sta se na Katinari poročila

ANA MIKULUS in IVAN SANCIN

Novoporočencema, ki se oba že dalj časa aktivno udeležujeta na prosvetnem področju želijo prijatelji in znanci veliko sreče na skupni življenjski poti.

Voščilom se pridružuje tudi Uredništvo Novega lista.

—o—

Prejšnjo soboto sta si v cerkvi na Katinari obljubila večno zvestobo

ONDINA in MIRO OPELT

Z željo, da bi bila kar najbolj srečna na novi življenjski poti in da bi imela obilo božjega blagoslova, jima iz vsega srca voščijo prijatelji.

Voščilom se pridružuje tudi uredništvo Novega lista.

ZAHVALA

Ob smrti drage žene, mame in stare mame

Ljudmile Terčon

preminule v torek, dne 31. oktobra, se prav iz srca zahvaljujemo vsem, ki so sočustvovali z nami v teh težkih trenutkih.

Posebna zahvala č. g. župniku Rejcu in č. g. Godničju za cerkvene obrede, cerkvenim pevkam, darovalcem cvetja in vsem, ki so našo drago pokojnico spremljali na poslednji poti.

družine Terčon, Pertot in Trevisan

Nabrežina, Firenze 3. novembra 1972.

Umrl je Ezra Pound - sporna pesniška osebnost

Ezra Loomis Pound, ki je pred kratkim umrl v Benetkah, je ena izmed najbolj spornih osebnosti v ameriški književnosti. Rodil se je v kraju Hailey (Idaho) pred 87 leti. Študiral je primerjalno književnost na univerzi v Pennsylvaniji. Nekaj časa je predaval tuje jezike v Indiani, a kmalu je moral opustiti poučevanje ter se je leta 1908 izselil v Evropo. V Benetkah je izdal svojo prvo pesniško zbirko »A lume spento«. Nato se je nastanil v Londonu, kjer je ostal do leta 1920. Tu je priobčil »Personae«. Delo, čeprav ni obsežno, vsebuje nekaj njegovih najlepših verzov. V teh pesmih prihaja do izraza Poundova načitanost, njegovo poznavanje srednjeveške literature in provansalskih trubadurjev, načitanost, ki se je pozneje sprevrgla in ga privedla v dlakocestvo. V britanski prestolnici je bil Pound med ustanovitelji nove pesniške smeri - imagizma. Med drugim je pesnik podpiral z naveti in večkrat tudi materialno avantgardne pisatelje in umetnike, kot na primer Joyceja in Eliota. Sledijo »Canzoni«, »The Sonnets of Guido Cavalcanti« in priredba iz kitajske »Cathay« po Fenellosi. V teh zbirkah Pound niha med pesniškimi vplivi Browninga, Swinburneja, Yeatsa in vplivi provansalskih pesnikov. Leta 1920 se je za stalno preselil v Italijo v Rapallo, kjer je ostal do druge svetovne vojne. Istega leta izide »Hugh Selwyn Mauberley«, satira o degradaciji in sterilnosti povojne kulture. V tej pesnitvi, kakor tudi v poznejših »Cantosih«, je Pound izoblikoval svojo filozofijo. Med drugo svetovno vojno je postal Pound aktiven pristaša fašizma. Leta 1941 je vodil po radiu fašistično propagando proti ameriškemu sistemu, Rooseveltu in Judom (njegova interpretacija teorije »Social Credit« ga je privedla do antisemitizma) in dajal nasvete fašističnim oficirjem v akcijah proti ZDA. »Enfant terrible« je postal javni izdajalec. Leta 1945 so ga Američani ujeli in obtožili veleizdaje. Pound se je rešil smrti, ko so ga štirje psihiatri proglasili za duševno bolnega. V umobolnici je ostal do leta 1958, nato je odšel v Italijo, kjer je tudi umrl.

V začetku svojega umetniškega ustvarjanja se je Pound zanimal za predrenesančno literaturo prikazal umetnost kot znanost, katere subjekt je južne Evrope. Čutil je, da je ta temelj vse evropske moderne poezije in zaradi tega se je posvetil lirični provansalski tradiciji. Vse njegove reforme pesmi jasno pričajo o teh vplivih. Iz kritičnih spisov lahko razberemo njegovo željo po moderniziranju poezije tako po obliki kot po vsebini. Po njegovem naj bi umetnost ne imela nobenega poslanstva (neangažiranost), naj bi ne bila kritika življenja, upravičevala bi jo le lepota. Pozneje je človek. Energija ali čustvo, vsebina umetnosti, se pojavi v zavesti v obliki slike (Image). Pesniška slika je torej glavni nosilec pesniške vrednosti. Pound nadalje pravi, da ima vsako čustvo svoj lastni ritem, tako pesnik ni vezan na konvencionalna metrična pravila.

Njegovo najboljše delo so »Cantos«. To je v resnici komentar o človeški civilizaciji, poln kulturnih in zgodovinskih aluzij, osebnih hermetičnih razprav in mišljenj o ekonomiji in družbi. Nanizal je grško mitologijo, kitajske ideograme, denarne zadeve, srednjeveško oderuštvo in krajevno zgodovino. Njegov namen je bil napisati »človeško komedijo«. Renesansa in dogodki iz prve svetovne vojne predstavljajo »pekel«, zgodovina denarja in bančništvo »vice«, finale pa so »nebesa«.

To obsežno delo je bilo opisano kot fuga s ponavljajočimi se temami, kot freska z dvema in

MAGDA PERTOT

(Nadaljevanje na 6. strani)

Slovensko pastoralno središče v Gorici

Slovensko pastoralno središče v Gorici je postalo dejstvo. Skofijski odlok ustanavlja dušno pastirsko središče za slovenske vernike s sedežem v cerkvi pri svetem Ivanu.

Upravitelj tega središča ima iste pravice kot krajevni mestni župniki, kar se tiče pastoralne oskrbe (krstov, porok, pogrebov, i.t.d.), kadar slovenski verniki to želijo.

Ohrani pa se še nadalje, kakor je to pravilno, dušnopastirska postrežba za slovenske vernike tudi v stolnici, na Travniku, Placuti. Vpeljati jo je pa še treba pri kapucinih in redno zanjo skrbeti tudi v jetnišnici in v bolnišnicah. Slovensko farno središče v Gorici je važnega pastoralnega in občestvenega pomena za slovenske vernike v mestu.

Svetoivanski dušni pastir bo tudi obiskoval naše družine po mestu, tako da bo fara imela tudi svoj narodni in socialni pomen. Tega bi se morali zavedati voditelji in farani

novnega občestva, drugi ga ne bodo smeli ovirati pri njegovem razvoju.

Ob tej ustanovitvi naj bi vsi upoštevali naročilo nadškofa Cocolina, da bi ovrednotenje narodnostnih razlik celo okrepilo enotnost Cerkve na Goriškem.

—o—

KNJIŽEVNA RAZSTAVA

Razstavo mladinske knjige v goriški državni biblioteki so v nedeljo zaprli.

V okusno urejeni dvorani je bilo izloženih po stodvajset mladinskih izdaj, izvirkov ali prevodov v slovenščini, italijanščini in nemščini ter nekaj izvodov v furlanščini.

Razstava je bila dobro obiskana, toda videli smo le premalo doraščajoče mladine.

Razstavo bodo prenesli v Novo Gorico, Koper in Beljak ter Celovec.

Sredi januarja se bo vrnila v Gorico in bo imela še četrti, furlanski oddelek.

DVA HUDIČEVA MOSTA

V Čedadu in po njegovi okolici so ljubitelji starin vsi razburjeni zaradi starodavnega Hudičevega mosta čez Nadižo v sredini mesta. Potrebno ga je temeljito popraviti, ker so narastli valovi reke že nevarno izpodkopali podpore stebre. Loki mostu so že razpokani. Most sam pa je odločno preozek za naraščajoči promet prav po sredi mesta. Zato so že razne komisije predlagale, da bi most docela popravili in tudi razširili.

Dvignili so se pa tudi nasprotni glasovi, da se oblika sedanjega zgodovinskega mostu, ki ga je baje sam hudič zgradil čez divje vode, ne sme prav nič spremeniti.

Starinoslovcem so pritrldili tudi arhitekti, češ da se z golim krpanjem mostu ne utrdi prometna žila, ampak da je treba zgraditi v bližini nov, tudi vzporeden most.

Zdaj so se pa dvignili glasovi povprečnih čedadjskih meščanov, ki se že sedaj sprašujejo, kateri bo potem pravi »hudičev most« z vso njegovo slavo. No, pa se jim ni treba preveč bati, ker je stavbno ministrstvo že izjavilo, da nima za nobenega obeh mostov potrebnih sredstev.

Rupa - Peč

NAJ PESMI ZADONIJO!

Kakor po drugih vaseh na Goriškem, tako se tudi naš pevski zbor pripravlja na tradicionalno pevsko zborovsko proslavo, na Cecilijanko.

Ko pomislimo na ta nastop, naj omenimo kaj tudi o našem mešanem pevskem zboru, ki bi lahko bil precej številnejši. Na žalost pa moramo priznati, da premnoga naša dekleta in fantje ne pristopijo k temu zboru ter se raje izgubljajo v kakih praznih zabavah. Pri tem se moramo vprašati, ali res del naše mladine še ne razume, kolikšne važnosti je tudi pesem, bodisi v cerkvi ali v veseli družbi, za našo kulturno rast.

Menimo, da bi bilo za večino naših ljudi v teh krajih odločno potrebno prebujenje iz brezbriznosti in otopelosti.

Težav bi ne bilo, sposobnih moči tudi ne manjka. Saj se je moški pevski zbor iz Rupe-Čečil že izkazal ob prazniku na Peči. Predstavil pa se nam bo spet pri letošnji Cecilijanki.

Voščimo mu dosti uspehov in vztrajnih posnemovalcev.

TEDENSKI PREGLED DOMAČEGA ŠPORTA

II. BOROV FESTIVAL MINIBASKETA

Kot smo že poročali se je od 1. do 5. novembra odvijal na stadionu 1. maja II. festival minibasketa. Po lanskoletnem velikem uspehu se je letos prijavilo veliko število ekip iz naše dežele in iz Slovenije. Vsak dan je zelo številna publika navdušeno bodrila svoje ljubljence, ki so se borili za vsako žogo z vnemo, ki je lastna le najmlajšim. Poleg športnega tekmovanja je letos organizator poskrbel za še pestrejši kulturni spored, ki je obsegal pismeno nalogo in risarsko tekmovanje z umetniško in športno tematiko.

Domače ekipe so letos nekoliko razočarale, saj niso ponovile ponovile lanskoletnega uspeha. Bor se je namreč uvrstil na končno četrto mesto, medtem ko je Polet obstal na desetem mestu. Ta uvrstitev je kljub temu dobra, zlasti če upoštevamo, da so se zlasti mestna italijanska društva letos boljše pripravila in predvsem vzela tekmovanje bolj resno. Ekipa »Tone Cufar« iz Ljubljane je ne-

koliko razočarala s svojo uvrstitvijo, saj se je uvrstila na deveto mesto v skupni lestvici.

Od srede do sobote so se ekipe srečavale v izločilnih tekmah, medtem ko so mladi »umetniki« in »pisci« dva dni skušali pridobiti svojim društvom čim več točk v kulturnem delu prireditve. Med mladimi slikarji so se najboljše izkazali predstavniki Ljubljane in Interja 1904, medtem ko je pismeni ni nalogi prednjačil zastopnik društva »Ferroviario«. Na izrazito športnem področju pa so bile tekme zelo izenačene in večkrat so se sodniki morali poslužiti prostih metov za določitev zmagovalca. S tem v zvezi je treba ožigosati nekulturno vedenje nekega trenerja, ki je s svojimi nešportnimi izpadi dajal dckaj slab zgled najmlajšim, ki so se vseskozi bojevali zelo srčno, a vendar lojalno. V minibasketu je prvo mesto osvojila ekipa Sabe, ki je s 16:10 odpravila Ferroviario, Polet pa je v borbi za tretje mesto klonil boljšim predstavnikom Interja s čistim 31:15.

(nadaljevanje na 7. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Dve gledališki gostovanji

Na povabilo goriške Slovenske katoliške prosvete so gostovali igravci Prešernovega gledališča dva dni na Goriškem: sobotni večer v župnijskem domu v Doberdolu, nedeljski popoldan pa v Katoliškem domu v Gorici. Na obeh krajih so gledavci spremljali predstavo z velikim zanimanjem in nagradili goste z prisrčnim odobravanjem.

Vsako gledališče, ki se loti danes Cankarjeve drame, razmišlja, kako bi jo približalo današnjemu gledavcu. V vsej umetnikovi dramatik je toliko resnice, je odraz tolikih specifičnih slovenskih razmer in toliko slovenske duše, da je Cankar v vsakem času aktualen. Razvajeni in nemirni gledavec sluti to aktualnost in žgočo misel, le nestrpen je v današnji dobi in ves nemiren, tako da komaj sledi tistemu nekam počasnemu odkrivanju in vrtnju v notranjost človeške duševnosti, ki je tako lastna za Cankarjeve junake. Zato pač gledališče išče v vsakem času nov način izražanja, s katerim bo na najbolj nevsiljiv način pritegnilo gledalčovo pozornost in ga povedlo v svoj magični krog.

Mislim, da je vodila režiserja Prešernovega gledališča Janeza Povšeta prav ta želja, da bi že v samem začetku predstave zainteresiral gledalca za dogajanja na odru, da bi v živem in živahnem tempu sprožil dejanje in ga v razgibanosti stopnjeval in tako obdržal gledavca v stalni napetosti. Povšetova predstava je mladostna, dinamična in sveža. Hotel je ostati zvest Cankarjevi izpovedi, a hotel se je rešiti markega vzdušja in počasnega ritma. Zato je stopnjeval prihode in odhode, sprožil je korak v ritem, nakazal je srečanja in odhajanja, spopade in blažilne prizore. Tako se mu je posrečilo obdržati predstavo vedno živahno in vedno zanimivo. Morda bi edino v drugem delu lahko še potegnil kako črto, ki bi bila predstavi v prid in Cankar ne bi ničesar izgubil. To je bila tedaj zanimiva režija mladega režiserja Janeza Povšeta, ki je dala vsej predstavi neko mladostno barvitost. Pri tem pa je gledalec vedno lahko čutil Cankarjevo satiro in je lahko dojel pisateljevo misel, s katero je obsodil barantanje z narodovim blagom za ceno osebnih koristi. Jasno je lahko gledavec čutil, kako avtor obsoja prodane duše in nizkotonost barantije, ko za osebni vzpon žrtvuje tudi svoje najdražje, kar ima.

Igravci so svojo nalogo zelo dobro rešili. Zelo jasna in prečiščena lika sta ustvarila Vlado Uršič

v Antonu Grozdu in Jože Kovačič v Pavlu Grudnu. Če je bila teža prvega v neizprosni vzponu navzgor, je bila pogojena igra drugega v pridobivanju Gornika za vsako ceno. Oba sta dobro grupirala svoji skupini in ju prepričljivo vodila. Zurnalist Ščuka Jožeta Vunška je izrazil v dikciji, manj oster kot smo ga navajeni gledati v drugih predstavah, vendar bolj dognan in bolj prepričljiv. Vunškov Ščuka ni zopr in ne prevsiljiv, čeprav je dosleden in neizprosen; mislim, da je nekje bližje Cankarjevi misli kakor Ščuke, ki smo jih gledali v kakih drugih predstavah. Težko vlogo Gornika je posebno v zadregah dosledno igral Tine Oman in ji je skušal dati najbolj prepričljiv izraz. Umirjeno podobo Mrmolje, občinskega svetnika, je igral Mirko Cegnar z naravnim nastopom in lepo dikcijo. Klander Metoda Mayerja je siguren v nastopu in prikupen v obdajajoči družbi. Literat Siračka je tipičen poet, morda malce nejasen tu pa tam, a kot podoba pogojen. Mladostnega Kadivca, jurista, zelo sproščeno igra Janez Kovačič in s svojo živahnostjo in ritmom pogosto razgibava statiko v besedilu. Klasično podobo profesorja Kremžarja ustvarja Marjan Lombar in s svojo fineso upodablja tisti del družbe, ki jo je Cankar gledal iz posebne perspektive. Seveda so tu še igravke, ki so prav tako zanimivo reševale svoje vloge. Malce zadržano Grozdovo ženo Katarino je umirjeno oblikovala Irena Šilingova. Nečakinjo Matildo pa je dosti živo igrala Tilka Intiharjeva, čeprav ji morda pričakovali še za spoznanje mladostnejši šarm. Grudnovo ženo Heleno igra Biba Uršič, ki ne teži toliko v pretiranost, kakor rado zanaša igrav-

ke v tej vlogi. Morda bi z rahlim poudarkom komete bila še bolj plastična razlika v družbi te gospode. Zelo dognano podobo Mrmoljeve igra Mila Valenčičeva. Njen refren o narodnem blagru in slovanski vzajemnosti ni pretiran, ampak zelo naraven in prepričljiv. To je naravnost klasičen lik naše polpretekle romantične zagledanosti.

Ti igravci so torej oblikovali podobo Cankarjeve drame. Okvirni prostor je ustvaril Saša Kump in to izredno domiselno, funkcionalno in estetsko.

NASTOP ZAGREBČANOV

Tudi zagrebški igravci so pokazali visoko stopnjo igralske kulture in zavirljivo višino gledališke umetnosti.

»Kraljevo« je nekak sejem, ki je bil v navadi pred desetletji v Zagrebu. Na tisti dan so se zbrali ljudje od blizu in daleč: prvi dan je bil posvečen prodajanju in kupovanju, torej je bil res sejem, drugi dan in morda še naslednji pa je bila veselica.

Krleža je ustvaril nekak konglomerat te pisane množice. Bogati in revni so tam, sili vsega in lačni kruha, množica preprostih kmečkih ljudi in zagrebške gospode, ki se ob vinu razgreje in odkriva svoj pravi obraz. Delo je napisano tako, da se ga loti malokateri režiser, ker ni lahko zajeti tega pisanega hrepenenja in uživanja.

V predstavi, ki smo jo gledali, pa je treba priznati izredno režiserjevo ustvarjalnost: delo je realiziral na odru režiser Dino Radojevič, ki ga v Trstu še nismo poznali. Predstava je sicer hrupna in za gledavce, ki ne poznajo dobro jezika, morda malce nerazumljiva. A iz celote je gledalec kljub temu hrupu le izluščil smisel in pomen. Lahko pa je občudoval izredni ritem in rast dejanja, čeprav se je mestoma zdelo, da je vsa folklorja le preveč tonila v poudarku pijanosti. Predstava je bila zelo zanimiva.

JOŽE PETERLIN

F.J. - 123 SMRT V POMLADI

Nekaj časa sta hodila drug ob drugem, nenadno pa ga je krepko prijela pod pazduho in se kot za šalo stisnila k njemu. Nobeden ni rekel nič, toda vedel je, da mu je hotela s tem pokazati, kako je tudi ona vesela, da se je vrnila in da sta spet skupaj. Potem mu je pripovedovala, kako je bilo doma in da je šla obiskat tudi njegovo mamo. Prinesla mu je velik kos dobrega bidra, ki mu ga pošilja mama, sama pa mu je spekla doma jabolčni štrukelj, ker ve, da ga ima rad.

»Kako pa veš, da ga imam rad?« se je pošalil.

»Po tolikih kosih, ki si jih naročil že samo v naši gostilni...« Oba sta vedela, da mu je v resnici prinesla štrukelj na mizo ona sama od sebe in da nikoli ni hotela vzeti denarja, češ da je od njene večerje, a ji ni do njega.

To njeno govorjenje »naša gostilna«, čeprav je bila v njej samo natakarka in še niti dva meseca, se mu je zdelo posebno prikupno. Bilo je tako značilno zanjo, za njen lojalni, topli odnos do vsega. Komaj se je bila malo udomačila, že se je čutila povezano z okoljem, v katerem se je znašla, njegov pravi del.

Začela sta srečavati ljudi, ki so prihajali iz kina »Union«. V tistem hipu se ga je polotil znani občutek, da bo srečal Majdo. Nehote se je začel ostreje ozirati v obraze deklet, ki so prihajala naproti. Že po nekaj korakih jo je zagledal. Šla je z visokom, slokim fantom. Ona se je ozrla vanj v istem hipu kot on v njo. Oba sta se nehote za drobec sekunde ustavila. Obrnila je obraz proti njemu, in kljub motni cestni razsvetljavi je videl, da je zardela

kot škrlat. Začutil je, kako gre vroče po njem, in je vedel, da je zardel tudi on. Ali morda prebledel. Po zavihu njenih ustnic je uganil, da se je hudo zmedla, tako hudo, da se mu je skoro zasmičila. Po pregibu njenih ustnic in po gibih obraza je vedel, da je pozdravila, in ji je pokimal v odzdrav tudi on. Nato so šli naprej. Vse se je zgodilo tako hitro, da Majdin spremljevalec gotovo ni nič opazil in najbrže tudi ne Kuna, saj sta že večkrat srečala kakšno dekle, ki jo je poznal z univerze ali iz kluba in sta se pozdravila, ne da bi bila ona potem karkoli vprašala ali pokazala zanimanje zanjo. Tudi tokrat je hodila naprej zraven njega, še vedno držeč se ga pod pazduho, toda po nečem skrivnostnem v njenem telesu, ki ga je čutil ob sebi, je spobnal, da je opazila. In nenadno je vprašala.

»Ali je bila to ona?«

»Ja,« je rekel. Molče sta šla naprej. Šele čez čas se je zavedel, da nadaljujeta pot v napačno smer, ne proti gostilni, kamor je hotel pospremiti Kuno. Spet sta spremenila smer.

Nikoli ni govoril s Kuno o Majdi, vendar je slutil, da ona ve zanjo, iz pogovorov z materjo in morda še od kod drugod, saj so vedeli za njegovo ljubezen do Majde tudi mnogi kolegi v klubu in nekateri so zdaj že poznali Kuno. Zahajali so tudi v gostilno, kjer je stregla, in morda kdaj poklepali z njo ali so jo podražili po brezskrbni študentovski navadi. Zlasti Štajerci so zahajali v tisto gostilno, odkar je bila ona v njej, in nekateri so se radi »hecali«, kot so rekli temu. (Dalje)

UMRL JE EZRA POUND

(nadaljevanje s 3. strani)

več podrednimi slikami-motivi, kot mozaik, na katerem vsak odlomek, to je »Canto«, ne obstoji sam zase, ampak le kot del celote. To je samogovor kultiviranega človeka, ki se spozna s kulturo dveh ali treh stoletij, ali pa razgovor istega človeka z drugimi osebami, ki jih jemlje iz zgodovine in književnosti. »Cantos« moramo sprejeti kot aluzivno klepetanje, polne svobodnih asociacij pesnika, ki se naglo premika iz enega stoletja v drugo, iz ene kulture v drugo, iz enega jezika v drugega.

Končno »Cantos« pričajo o Poundovem sijajnem čutu za jezik, saj je najzanimivejši njegov poizkus ustvariti novo vrsto jezika. V njegovih verzih postajajo antična zgodovina in literarne legende bolj žive in to je tudi eden izmed vzrokov, zaradi katerih so »Cantos« nepozabno delo.

Pound je klasičen tip vase zaprtega umetnika, ki živi izven vsakdanje dejanskosti in ki ima poslušle za določeno plast človeške družbe.

Sodobno kmetijstvo

Čas za Thomasovo žlindro

Fosfatno gnojilo Thomasovo žlindro ali Thomasov fosfat pridobivajo v deželah, kjer predelujejo železno rudo, ki vsebuje razen železa tudi fosfor. Eden največjih izvoznikov v Evropi je Francija, Italija pa ena izmed pomembnejših uvoznikov tega dragocenega gnojila. Thomasova žlindra je zagradelj dragocena, ker vsebuje okoli 70 odst. rastlinam dostopnih snovi (pri drugih gnojilih je odstotek dostopnih snovi precej nižji). Povrh je prednost Thomasove žlindre tudi v tem, in magnezij, zlasti pa kalcij. Slednji prepreda razen fosfora vsebuje tudi mikroelemente čuje slabšanje talnih razmer, mikroelementi in magnezij pa so potrebni za zdravje in počutja živali, posebno goveda. Povsod tam, kjer sploh ni oziroma nimajo dovolj hlevskega gnoja, je čutiti močno pomanjkanje omenjenih snovi. Pri nas cenijo Thomasovo žlindro predvsem zato, ker vsebuje kalcij, katerega je v kraških tleh zelo malo (kalcij je zelo topljiv, izgube v zemlji so zaradi spiranja precejšnje). S 6 stoti Thomasove žlindre bi komaj krili izgube apna zaradi spiranja — letno približno 300 kg/ha.

Sestava Thomasovega fosfata

Fosfornih spojin je okoli 29 odst., katerega je večji del citratno topen, tako da ga rastline lahko hitro vsrkajo. Največ je v Thomasovi žlindri kalcija, in sicer skoraj polovica. Zemlji bi morali, kot smo omenili zgoraj, vračati vsaj toliko, kolikor znaša letna izguba zaradi spiranja — vsaj 6 stotov na hektar. S 6 stoti Thomasovega fosfata damo na en hektar tudi potrebne količine magnezija (tega je od 1 - 4 odst.). Silicijeve spojine v Thomasovem fosfatu preprečujejo, da bi se dostopni fosfati prehitro spremenili v nedostopno obliko (od 6 do 8 odst.). Dolgotrajni učinek fosfora v Thomasovem fosfatu pripisujemo ravno spojinam silicija (SiO₂), povrh sestavljajo važen temelj za nastanek stabilnih spojin humusa v zemlji. Železo (od 7 do 10 odst.) je pomembno pri nastajanju klorofila — listnatega zelenila. Mangan, kobalt, bor in ostale sestavine predstavljajo važen vir mikroelementov. Pretežna večina rudninskih ali umetnih gnojil je revna na mikroelementih, kar ima pri intenzivnem gnojenju in visokih pridelkih za posledico znake pomanjkanja, ki se kažejo bodisi na rastlinah, bodisi na živalih in človeku. Pestra kombinacija rudnin v Thomasovem fosfatu je pomemben vir raznih mikroelementov za rastline, zato je tudi Thomasova žlindra nezamenljivo gnojilo in daleč bolj dragoceno kot vrsta drugih gnojil. S Thomasovo žlindro so dobro založene prodajalne v Jugoslaviji in na Goriškem. V Trstu ga je težko dobiti, razen če bi kdo naročil večje količine.

Thomasov fosfat trosimo v jeseni, pa tudi pozimi in spomladi. Na splošno pa takrat, ko nam to dopuščajo razmere v kmetiji. Najbolj primerno obdobje je pred mehansko obdelavo zemlje, da se na ta način gnojilo z zemljo dobro premeša. Jeseni ali pozimi trosimo gnojilo tudi na travnike, ker ni nevarnosti za spiranje v globino, kakor to velja za dušična gnojila. Razen tega se moramo zavedati, da gnojimo s fosforom, pa

tudi s kalijem *zemljo*, a z dušikom gnojimo *rastlino*.

Učinek Thomasovega fosfata na rastlinah in zemljah z različno reakcijo

Učinek Thomasovega fosfata so ugotovili z mnogimi gnojilnimi poskusi. O tem so se lahko prepričali tudi mnogi naši kmetovalci takrat, ko je Kmetijsko nadzorništvo tudi samo delalo z njimi poskuse. Ker je učinek tega gnojila pri kisli reakciji zemlje boljši kot pri nevtralni, je razumljivo, zakaj so bili gnojilni poskusi s Thomasovo žlindro na kraških tleh zelo ugodni (s spiranjem kalcija postaja reakcija tal vedno bolj kislila). Razen dostopnega fosfora ima pomemben učinek v Thomasovem fosfatu tudi kalcij, ki ugodno vpliva na reakcijo kislil tal (apno nevtralizira kisle sestavine tal). Ugoden uč-

inek Thomasovega fosfata so ugotovili na vrsti poljskih rastlin, posebno pri pšenici in koruzi (gnojilo močno povečuje pridelek, bodisi zaradi večjega števila zrnja, bodisi zaradi povečane teže zrn, hkrati s tem pa Thomasov fosfat ugodno vpliva na dozorelost koruze).

VLADIMIR VREMEC

—o—

OBVESTILO REJCEM

Pokrajinsko kmetijsko nadzorništvo v Trstu obvešča rejce, da je deželno odborništvo za kmetijstvo dalo na razpolago denar za nakup močnih krmil za krave molznice. Za vsako kravo bodo rejci dobili 1 stot močnega krmila, prispevek odborništva pa bo kril 75 odst. nabavne cene.

Rejci lahko predložijo ustrezno prošnjo vsak dan, razen ob sobotah, od 9. do 12. ure, do vključno 6. novembra t.l. na pokrajinskem združenju rejcev, ki ima svoj sedež na trgu Scorcola 4 - II. nadstropje. Prošnje bo združenje sprejemalo, dokler ne bo izčrpana razpoložljiva vsota.

Ko predloži prošnjo, mora rejec plačati 1.950 lir za vsak stot dodeljenega krmila.

Tedenski pregled domačega športa

(Nadaljevanje s 5. strani)

Ob zaključku je predsednik Bora Stanko Pertot poudaril pomen te množične mladinske športno-kulturne manifestacije, ki zbližuje najmlajše obeh narodnosti in je vsem društvom zgled, na kakšen način je treba vzgajati mlade športnike. Pohvalil je zlasti Lakoviča, ki se je dolge mesece trudil za lep uspeh te prireditve. Laskavo sta se o prireditvi izrazila tudi deželni predsednik košarkarske zveze Jacobucci in pokrajinski odbornik Volk.

Končna lestvica:

1. Ferroviario, 2. Inter 1904, 3. Saba, 4. Bor, 5. Servolana, 6. Vasari, 7. Don Bosco, 8. Italsider, 9. Tone Čufar, 10. Polet, 11. Riecreatori.

Lestvica v minibasketu.

1. Saba, 2. Ferroviario, 3. Inter 1904, 4. Polet, 5. Servolana, 6. Bor, 7. Don Bosco, 8. Tone Čufar.

Risarsko tekmovalje:

Umetniški del: 1. Jamberle (Lj.), 2. Slokar (Bor), 3. De aVlderstein (Bor).

Športni del: 1. Terrile (Inter), 2. Rubieri Italsider), 3. Plesnik (Inter).

Pismena naloga:

1. Giovannini (Ferroviario), 2. Bartoli (Saba), 3. Caris (Vasari).

NAMIZNI TENIS

Zadnja dva tedna sta bila zelo pomembna za naš namizni tenis. Predstavniki Krasa in Sokola so poželi nekaj zelo pomembnih uspehov. Najprej moramo omeniti prijateljsko žensko in moško srečanje med ekipami Olimpije iz Ljubljane ter Krasom in Sokolom. Prireditvev je bila v novi občinski telovadnici in se je zlasti moški del končal za naše barve zelo uspešno. Sokol je namreč v postavi Peterlini, Košuta in Ukmar premagal s 5:3 Ljubljancane, ki so se predstavili s Tičarjem, Kastelicem in Čadežem. To srečanje je bilo brez dvoma eno najuspešnejših v zadnjih časih, saj ne pomnimo, da bi članska vrsta Olimpije (čeprav nepopolna) kdaj klonila kakemu zamejskemu društvu. Peterlini je tokrat zaigral odlično in premagal vse tri nasprotnike, Košuta je izgubil le s Kastelicem, medtem ko sta Ukmarja premagala tako Kastelic kot Čadež.

Zanimivejše in napetjše je bilo srečanje med mladinskima ekipama Sokola in Olimpije. Naši predstavniki so v postavi Fabjan, Radovič in Pertot tesno klonili s 5:4 Ljubljancanom Malnariču, Širciju in Kerecu, Fabjan in Radovič sta zaigrala v velikem slogu in odnesla vsak po dve točki, Per-

tota pa je nekoliko oviral prehlad in tako ni mogel dati vsega od sebe. Izid pa vsekakor kaže na pravo politiko nabrežinskega društva, ki skrbi za svoj naraščaj.

Dekleta zgoniškega Krasa so proti Ljubljancankam kmalu izgubile, saj je edino Miličeva osvojila točko proti mlajši Jelerjevi. Vesnaverjeva in Rebulova pa sta gladko klonili Verstovškovi in Kalanovi.

MOŠKA A LIGA

Sokol je v zadnjih dneh oktobra in prvega novembra odigral dve prvenstveni tekmi na domačem igrišču. V novi telovadnici so se naši predstavniki srečali z dvema ekipama iz Barija: G.B.C. in C.U.S. Obe tekmi sta se zaključili z čistim izidom 5:2 v korist naših igralcev. Tokrat je kot tretji stopil za zeleno mizo Radovič, ki je precej zadovoljil; tako zahtevne tekme mu služijo predvsem zato, da si nabere potrebnih izkušenj in rutine. Sedaj je Sokol skupno s predstavniki Modene in italijanskimi prvaki iz S. Elpidia na prvem mestučasne lestvice, s šestimi točkami. Treba pa je poudariti, da imajo prvaki eno tekmo manj in da se bodo naši fantje srečali v prihodnjem kolu prav z njimi. Vsekakor je potek prvenstva zelo zadovoljiv, zlasti če upoštevamo naporna potovanja in dejstvo, da naša ekipa nastopa prvič v elitni ligi.

VSEDRZAVNI TURNIR V VERONI

Po izrednem uspehu, ki so ga doživele naše predstavnice v Cremi, so na turnirju v Veroni ponovno presenetile, le s to razliko, da se je običajni Miličevi tokrat pridružila še Vesnaverjeva, prava nada našega namiznega tenisa. Miličeva je v kategoriji mladink osvojila prvo mesto. Vesnaverjeva pa presenetljivo tretje. Še večji uspeh sta zgoniški predstavnici doživele v ženskih dvojicah, kjer sta se uvrstili na odlično drugo mesto, potem ko sta strli odpor sester Marcone, velikih favoritinj ne le turnirjev, ampak tudi namiznoteniške zveze. Poleg tega je Sonja Miličeva še pobrala srebrno medaljo med posameznicami, kjer jo je v finalni tekmi premagala Santifallerjeva s tesnim 3:2.

Naši moški predstavniki so se uvrstili nekoliko slabše, saj so imeli precej smole pri žrebu in so tako odpadli že v predtekmovaljih. Edino Košuta se je z Miličevo prebil do četrtfinala, med posamezniki pa je klonil Baiocchiu in pristal na devetem mestu. Peterlini je kot po navadi tudi tokrat osvojil peto mesto, kar odgovarja njegovim uvrstitvi na uradnih lestvicah.

ketna

Po Conradu Richterju
prireja Olga Ratej, riše Melita Vovk-Štih.

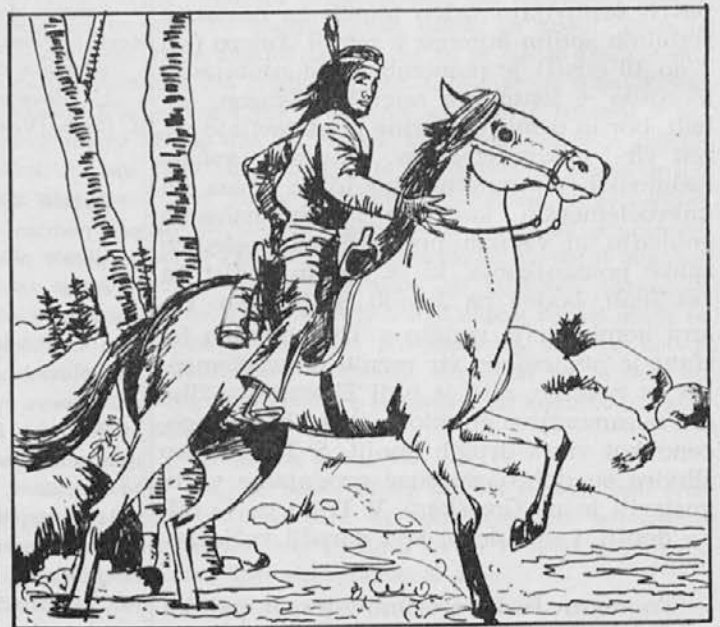

13. Naslednje jutro so zajahali konje in krenili proti novi domovini Belega sinu. Dolgo so molče jezdili. Deček je jezdil ob strani svojega belega očeta: mrk, jezen in nem kot riba. Oče se je kdaj pa kdaj zazrl vanj, toda deček se je naredil, kot da ne vidi njegovega pogleda. Sele ko je oče začel pripovedovati, kako je prepeljeval ljudi in tovore čez veliko reko Suskvehano, je deček nenadoma odprl usta. Njegov pogled je zaplaval čez močno, poldrugi kilometer široko strugo, pobožal polja in hiše na drugem bregu in se izgubil v zeleno daljavo. In kot bi ustrelil, je zdrdral slap grenkih besed po delavarsko. »Kaj pravi?« je

vprašal njegov oče. Del se je namrdnil in prevedel: »Pravi, da je Suskvehana z vsem vodovjem, ki ga nosi s seboj, last njegovega indijanskega ljudstva. Pravi, da je njegov indijanski oče poprej živel ob tej reki, daleč gori na severu. Tam da so tudi grobovi njegovih prednikov. Večkrat ga je slišal pripovedovati, kako so belci njegovemu plemenu ukradli zemljo in reko in grobove prednikov, prave lastnike pa pregnali v divjino.« Gospod Butler je nagubal čelo in globoko zajel sapo, preden je resnobno spregovoril.

14. Obrnjen k dečku, je gospod Butler rekel: »Povej mu po njegovo, da bova o tem kasneje govorila, ker o tem govoriti ni preprosto. Povej pa mu tudi, da bomo zdaj kmalu doma. Če pogleda, bo onkraj gričevja zagledal prostrano pobočje. Tam je Paxton, kjer je bil rojen.« Se preden je Del prevedel te besede, je vedel, da jih je deček razumel. Z izrazom nenadne groze se je ozrl za očetovim prstom. »To ta kraj od beli možji iz Peštank?« je vprašal v nebolgljeni indijanski angleščini. Oče je začudeno zinil in rdečica mu je zaplala v obraz. Ljubeče ga je potrep-

ljal po rami in rekel: »Tako je, sin moj. Peštank ali Paxton, to je isto. Torej se le spominjaš? Tam, vidiš, te čaka tvoja uboga mama.« Deček se je spačil, kot bi ga bil kdo z bičem oplazil po licu. Umaknil je ramo, prebodel očeta s strašnim ognjem svojih temnih oči in začel vpiti s tolikšno ihto, da ga še Del ni razumel. Oče je obupano zakrillil z rokami, kot da ga hoče pomiriti. Del pa si je pomaknil čepico s čela, da bi po vojaško posegel vmes. Toda nenadoma, še preden je brod pristal ob bregu, je deček zapičil konice mokasinov konju v ledja, se mu stisnil k vratu in ga kriče pognal v plitvo vodo...